

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas ielā 25, Rīgā, LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

ATZINUMS

pārbaudes lietā Nr.2012-133-27L

Rīgā

2014.gada 10.jūnijā

Nr. 6-6/61

Tiesībsarga birojā 2012.gadā ar iesniegumiem vērsās liels skaits notiesāto, izsakot neapmierinātību ar 2012.gada 24.aprīlī pieņemtajiem Ministru kabineta noteikumiem Nr.282 „Grozījums Ministru kabineta 2006.gada 25.aprīļa noteikumos Nr.327 „Noteikumi par Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegto maksas pakalpojumu cenrādi””.

Savos iesniegumos ieslodzītie norādīja, ka līdz ar minēto noteikumu stāšanos spēkā ir nesamērīgi celta samaksa par elektroierīču izmantošanu ieslodzīto vajadzībām. Iesniegumos norādīts uz Satversmes tiesas atziņu, ka ieslodzītās personas atrodas pilnā valsts apgādībā, līdz ar to neesot pieļaujams, ka ieslodzītajām personām par elektroenerģijas izmantošanu ir jāmaksā pat vairāk nekā brīvībā esošajām personām. Turklāt lielākoties ieslodzītie cietumos nestrādā vai arī strādā, bet negūst pietiekami lielus ienākumus, lai varētu segt noteiktās izmaksas par elektroenerģijas patēriņu. Ieslodzītie norāda, ka arī citu Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk – IeVP) sniegto maksas pakalpojumu izmaksas esot neadekvāti pieaugušas.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 24.panta pirmo daļu, tiesībsargs pēc savas iniciatīvas ierosināja pārbaudes lietu Nr.2012-133-27L par Ministru kabineta 2012.gada 2.aprīļa noteikumu Nr.282 (turpmāk – Noteikumi Nr.282) atbilstību labas pārvaldības principam, proti, izvērtētu veikto aprēķinu pamatošību un caurskatāmību, uz kuriem balstīti Noteikumos Nr.282 minētie pakalpojumu izcenojumi. Ar Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumiem Nr.739 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes maksas pakalpojumu cenrādis” (turpmāk – Noteikumi Nr.739) Noteikumi Nr.282 ir zaudējuši spēku. Noteikumos Nr.739 tarifi par Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegtajiem maksas

pakalpojumiem ir palikuši nemainīgi, bet sakarā ar eiro valūtas ieviešanu Latvijas Republikā noteikti eiro valūtā.

Pārbaudes lietas ietvaros tika pieprasīta informācija no Ieslodzījuma vietu pārvaldes, AS „Latvenergo” un Tieslietu ministrijas.

Izvērtējot pārbaudes lietā iegūto informāciju, sniedzu atzinumu.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka „nodrošinot ieslodzītos ar uzturu, jāņem vērā, ka viņi atrodas pilnā valsts apgādībā, kā arī valsts iestāžu pakļautībā”. Satversmes tiesa arī ir atzinusi, ka personas atrašanās pilnā valsts apgādībā nozīmē valsts pienākumu sniegt šīs personas vajadzību nodrošinājumu pilnā apmērā.¹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir paudis atziņu, ka neatkarīgi no ekonomiskās situācijas valstī persona, izciešot sodu ieslodzījuma vietā, atrodas pilnā valsts apgādībā un līdz ar to viņai nav nepieciešami naudas līdzekļi sevis uzturēšanai. Senāts arī norādīja, ka, lai gan tiesību normās nav dota jēdziena „pilnā valsts apgādībā” definīcija, atrašanās pilnā valsts apgādībā nozīmē to, ka persona atrodas no valsts pamatbudžeta finansētā iestādē, kura tiesību normās paredzētajā kārtībā nodrošina personas pamatvajadzības, proti, mājokli, ēdienu, apģērbu, veselības aprūpi.²

Valsts ir noteikusi minimālo no valsts budžeta apmaksājamo pakalpojumu apjomu, kas nodrošināms ieslodzītajiem. Šis apjoms ir noteikts Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām”. Attiecīgi Ministru kabineta 2007.gada 20.marta noteikumos Nr.199 „Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi izmeklēšanas cietumos un brīvības atņemšanas iestādēs” noteikts ieslodzījumā esošo personu veselības aprūpes apjoms.

Savukārt Ministru kabineta noteikumi Nr.327 ir izdoti saskaņā ar likuma „Par budžetu un finanšu vadību” 5.panta devīto daļu, kas noteic, ka Ministru kabinets izdod noteikumus par valsts tiešās pārvaldes iestāžu sniegto maksas pakalpojumu cenrāžu apstiprināšanu. Noteikumu Nr.327 pielikumā ietvertu pakalpojumu klāsts tika ievērojami paplašināts ar Noteikumiem Nr.282. Tajos paredzēti pakalpojumi, kuri saistīti ar informācijas apriti (dokumentu kopēšana un drukāšana, izziņas izsniegšana, informācijas ieraksts matricā un ieslodzītā īpašumā vai lietojumā esošās elektroierīces lietošana plašsaziņas informācijas iegūšanai). Pārējo sadzīves vajadzību materiālu un ierīču lietošana ir saistīta ar ieslodzīto ikdienas dzīves apstākļu uzlabošanu papildus tam, ko valsts nodrošina ieslodzītajiem bez maksas un ko paredz minimālie cilvēktiesību standarti.

Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikuma Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem 20.10.apakšpunktā noteikts, ka ieslodzītajiem ļauj interesēties par sadzīviskām aktualitātēm, piemēram, lasot periodiskos izdevumus, laikrakstus, klausoties radio vai televīzijas pārraides, izņemot gadījumus, kad tiesu iestāde to uz zināmu laiku aizliegusi. Latvijas Sodu

¹ Satversmes tiesas 2010.gada 9.marta sprieduma lietā Nr.2009-69-03 8.3.apakšpunkts.

² Augstākās Tiesas Senāta 2011.gada 22.augusta lēmums lietā Nr.SKA-818/2011, 8.punkts.

izpildes kodeksa 44.pantā ir paredzētas notiesāto tiesības iegādāties grāmatas un laikrakstus bez ierobežojuma. Savukārt 50.⁴ panta septītās daļas 9.punktā noteiktas notiesāto tiesības dienas kārtībā paredzētajā laikā patstāvīgi apmeklēt bibliotēku. Tā kā bez Noteikumu Nr.327 pielikumā paredzētajiem pakalpojumiem ieslodzītajiem ir pieejami arī citi bezmaksas informācijas ieguves veidi, nevar uzskatīt, ka šajos noteikumos paredzēto pakalpojumu nesaņemšana pēc būtības liegtu ieslodzītajiem iespēju iegūt informāciju.

Individuālās sadzīves tehnikas lietošana ir ieslodzīto izvēles tiesības, un, izvēloties izmantot šīs tiesības, iestājas normatīvajos aktos noteiktais pienākums segt maksu par attiecīgā maksas pakalpojuma izmantošanu. Satversmes tiesa ir secinājusi: „Pieteikuma iesniedzēja vajadzības un vēlmes, piemēram, izgatavot dokumentu kopijas [...] nav uzskatāmas par personas pamatvajadzībām. Personas atrašanās pilnā valsts apgādībā neliedz prasīt tās līdzdalību tādu izdevumu segšanā, kas pārsniedz obligāti nodrošināmo minimumu.”³ Līdz ar to tādu pakalpojumu sniegšana kā dokumentu kopēšana vai informācijas ierakstīšana matricā nav uzskatāma par ieslodzīto pamatvajadzību nodrošināšanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka prasība segt izdevumus par elektroenerģijas izmantošanu īpašumā un lietojumā esošajām elektroierīcēm, kā arī citiem pakalpojumiem, kuri saistīti ar informācijas iegūšanu, pati par sevi neliedz ieslodzītajiem tiesības iegūt informāciju, kā arī nav pretrunā ar apstākli, ka minētā personu grupa atrodas pilnā valsts apgādībā.

Vienlaikus Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 9.jūlija lēmumā ir norādīts, ka, Senāta ieskatā, tarifiem par sadzīves elektroierīču patērēto elektroenerģiju ieslodzījuma vietās pēc iespējas jāatbilst reālajam elektroenerģijas patēriņam.⁴ Uzskatu, ka minētais arguments ir attiecināms plašāk arī uz citiem maksas pakalpojumiem, kurus Ieslodzījuma vietu pārvalde sniedz ieslodzītajām personām, proti, izdevumiem par sniegto pakalpojumu ir pēc iespējas jāatbilst reālajiem izdevumiem, jo šādu pakalpojumu sniegšanas vienīgais mērķis ir to nodrošināšana ieslodzītajām personām.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmajai daļai valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim. Atbilstoši minētā panta otrajai daļai valsts pārvalde savā darbībā ievēro cilvēktiesības. Saskaņā ar 10.panta trešo daļu valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs. Pie sabiedrības interesēm pieder arī samērīga privātpersonas tiesību un tiesisko interešu ievērošana. Atbilstoši 10.panta piektajai daļai valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu. Tas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu

³ Satversmes tiesas 2012.gada 21.jūnija sprieduma lietā Nr.2011-20-01 13.punkts.

⁴ Augstākās tiesas 2012.gada 9.jūlija lēmuma lietā Nr.A420771810 6.punkts.

privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta vienpadsmitajā daļā noteikts, ka valsts pārvalde savā darbībā ievēro arī šajā pantā neminētus tiesību principus, kuri atklāti, atvasināti un attīstīti iestāžu vai tiesu praksē, kā arī tiesību zinātnē. No iepriekš minētā secināms, ka valsts pārvalde kalpo sabiedrībai, un tai nav personīgo interešu, tai skaitā arī nav intereses gūt peļņu.

Tiesībsargs iepriekš ir sniedzis rekomendācijas, ka ir nepieciešams sakārtot tiesiskās attiecības starp notiesātajiem un valsti saistībā ar elektroenerģijas izmaksu segšanu, proti, ka ir nepieciešami vienoti elektroenerģijas tarifi, kas tiesiski nostiprināti ar Ministru kabineta noteikumiem. Tomēr šiem tarifiem ir jābūt samērīgiem un atbilstoši reālajām elektroenerģijas izmaksām, kas ir personām brīvībā.

Kā konstatēts iepriekš, ar Noteikumiem Nr.282 tika būtiski papildināti Ministru kabineta noteikumi Nr.327 „Noteikumi par Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegto maksas pakalpojumu cenrādi”, tostarp nosakot konkrētus tarifus par elektroenerģiju, ko ieslodzītie patērē, izmantojot savas personīgās elektroierīces. Tika būtiski paaugstināti izcenojumi arī tādiem IeVP sniegtajiem pakalpojumiem kā dokumentu kopēšana (vairāk, kā divas reizes) un rakstāmpapīra izsniegšana (divas reizes), kā arī noteikta samaksa par izziņas izsniegšanu u.c. pakalpojumiem.

Likuma „Par budžetu un finanšu vadību” 5.panta devītā daļa nosaka, ka ministru kabinets izdod noteikumus par valsts tiešās pārvaldes iestāžu sniegto maksas pakalpojumu cenrāžu apstiprināšanu. Minētā panta divpadsmitajā daļā noteikts, ka ministru kabinets nosaka kārtību, kādā plānojami un uzskaitāmi ieņēmumi no valsts budžeta iestāžu sniegtajiem maksas pakalpojumiem un ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītie izdevumi, kā arī maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodiku.

Ministru kabineta 2011.gada 3.maija noteikumu Nr.333 „Kārtība, kādā plānojami un uzskaitāmi ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītie izdevumi, kā arī maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika un izcenojumu apstiprināšanas kārtība” III nodaļā regulēta sniegto maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika. Šo noteikumu 10.punktā noteikts: „Maksas pakalpojuma izcenojums ietver visas izmaksas, kuras rodas, sniedzot maksas pakalpojumu, un to aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$$\text{Imp} = (\text{Tizm} + \text{Nizm}) / \text{Vsk}, \text{ kur}$$

Imp – viena sniegtā maksas pakalpojuma veida vienas vienības izcenojums;

Tizm – tiešās izmaksas jeb izmaksas, kas ir tieši attiecināmas uz maksas pakalpojuma sniegšanu. Šīs izmaksas parasti ietver maksas pakalpojuma sniegšanai izlietoto materiālu iegādes izmaksas un tiešos izdevumus darba samaksai, kā arī ar šo samaksu saistītās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas;

Nizm – netiešās izmaksas jeb izmaksas, kas ir netieši saistītas ar attiecīgā maksas pakalpojuma sniegšanu, piemēram, iestādes vadībā un administrācijā

nodarbināto darbinieku un citu darbinieku darba algas un ar šīm algām saistītās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, pamatlīdzekļu remonta un ekspluatācijas izdevumi, telpu apkures un apgaismošanas izdevumi, pamatlīdzekļu nolietojums, nomas maksa un apdrošināšanas maksājumi, vispārējas nozīmes palīgmateriāli un citi ar attiecīgā maksas pakalpojuma sniegšanu netieši saistīti izdevumi;

Vsk – plānotais maksas pakalpojuma vienību skaits noteiktā laikposmā.” No minētā redzams, ka sniegto maksas pakalpojumu izmaksas ietilpst vienīgi maksas pakalpojumu reālie izcenojumi jeb tiešās un netiešās izmaksas.

Ieslodzījuma vietu pārvalde savā 2012.gada 13.jūnija vēstulē Nr.1/13.1 – 4330, kas adresēta tiesībsargam, norādījusi, ka, izstrādājot Noteikumus Nr.282, tika apzinātas ieslodzīto īpašumā vai lietojumā esošo sadzīves elektroiekārtu jaudas, un aprēķināti izdevumi par minēto elektroiekārtu lietošanu viena kalendāra mēneša ietvaros. Papildus IeVP norādījusi, ka katrai ieslodzītā elektroiekārtai ieslodzījuma vietā nav iespējams precīzi noteikt patērēto elektroenerģiju, tāpēc, izstrādājot Noteikumus Nr.282, tika aprēķināts katras sadzīves tehnikas iekārtas vidējais elektroenerģijas patēriņš visās ieslodzījuma vietās, un Noteikumos Nr.282 noteikta vienota cena pakalpojumiem, kas saistīti ar ieslodzīto īpašumā vai lietojumā esošās sadzīves tehnikas lietošanu, nodrošinot vienlīdzīgas attieksmes ievērošanu un vienādu pakalpojumu cenu visās ieslodzījuma vietās.

No iepriekš minētās vēstules pielikumā pievienoto maksas pakalpojumu izcenojuma aprēķina redzams, ka patērētās elektroenerģijas izmaksas visām elektroierīcēm, aprēķinātas pēc vienotas formulas. Piemēram, elektroierīces (televizora) elektroenerģijas jauda (0,12 kW) reizināta ar vidējo izmantojamo laiku mēnesī (335 h), reizināta ar elektroenerģijas maksu par vienu kilovatstundu (Ls 0,089), reizināta ar vidējo plānoto maksas pakalpojumu apjomu ieslodzījuma vietās mēnesī (126 gadījumi). No minētā aprēķina secināms, ka vidēji vienā dienā ieslodzītais televizoru skatās vairāk nekā 11 stundas, t.i. – gandrīz visu dienu, neskatoties uz to, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes gada pārskatā par 2013.gadu minēts, ka pārskata gadā vidējais ieslodzīto skaits bija 5604 (no tiem notiesātie – 3939), no kuriem vidēji 29% ieslodzīto bija iesaistīti dažādās izglītības programmās, bet vidēji 23% no ieslodzīto skaita bija nodarbināti.⁵

Savukārt vēstulē kādam ieslodzītajam (Nr.1/13.1-V/2517 un arī citās) IeVP norādījusi: „Ņemot vērā elektroierīces jaudu, biežuma izmantošanu stundās, kā arī elektroenerģijas tarifu, tiek aprēķināta maksa par izmantoto elektroierīci. Piemēram, maksimāli atļauta patērējamā jauda televizoram ir 120W un elektroierīces maksimālais atļautais izmantojamais laiks diennaktī ir divpadsmit stundas. Šie lielumi tika ņemti vērā, aprēķinot summu par personīgo elektroierīču elektroenerģijas kompensēšanu, kura sastāda Ls 3,58 (5,09 eiro) mēnesī, neskatoties uz to, ka, iespējams, Jūsu personīgā elektroierīce patērē

⁵ Ieslodzījuma vietu pārvaldes Gada pārskats par 2013.gadu, http://www.ievp.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=72&Itemid=75&lang=lv, aplūkots 10.06.2014.

daudzreiz mazāk nekā 120 W/h, un skatāties televizoru dažas stundas diennaktī, nevis divpadsmit. Pārvalde vērš uzmanību, ka notiesātajiem, kuri strādā vai mājās, nav atvieglojumu par elektroenerģijas personīgo elektroierīču elektroenerģijas kompensēšanu, neskatoties uz to, ka teorētiski nevar izmantot, piemēram, televizoru, divpadsmit stundas diennaktī, kā bija veikts aprēķinos.”

No iepriekš minētā aprēķina kontekstā ar IeVP sniegto informāciju redzams, ka aprēķini veikti, izmantojot nevis vidējo ieslodzīto lietojumā esošās elektroierīces jaudu, bet gan maksimāli pieļaujamo. Turklāt ir aprēķināts arī maksimāli iespējamais stundu skaits, ko ieslodzītais varētu veikt, skatoties televizoru, proti, divpadsmit stundas dienā. Ņemot vērā minēto, secināms, ka IeVP ir sniegusi pretrunīgu informāciju par maksas pakalpojuma izcenojuma aprēķiniem, un redzams, ka tie veikti, nevis ar mērķi izrēķināt vidējās patērētās elektroenerģijas izmaksas, bet gan maksimāli iespējamās, pieņemot, ka ieslodzīto lietošanā esošās elektroierīces patērē maksimāli pieļaujamo jaudu maksimāli pieļaujamajā laika intervālā, proti, 12 stundas dienā. Turklāt aprēķinos nav ņemts vērā, ka liela daļa ieslodzīto cietumos mājās vai strādā, līdz ar to nevar divpadsmit stundas dienā veikt, piemēram, lai skatītos televizoru vai klausītos radio.

Ņemot vērā iepriekš minēto, kritiski ir vērtējama IeVP 2012.gada 13.jūnija vēstulē Nr.1/13.1 – 4330 minētā norāde, ka, izstrādājot Noteikumus Nr.282, tika aprēķināts katras sadzīves tehnikas iekārtas vidējais elektroenerģijas patēriņš visās ieslodzījuma vietās. Analizējot IeVP sniegto informāciju, redzams, ka par izejas datiem tā ir ņēmusi nevis vidējos rādītājus, bet gan maksimālos iespējamos rādītājus, līdz ar to pašreiz ieslodzītie ievērojami pārmaksā par elektroenerģijas lietošanu.

Minētais secinājums apstiprinās arī ar turpmāk minēto. Piemēram, aprēķinot mazgabarīta ledusskapja elektroenerģijas patēriņa izmaksas mēnesī, norādīts, ka ledusskapis, kura vidējā elektroenerģijas patērēšanas jauda ir 0,034 kW, darbojas 700 stundas mēnesī, kas atbilst 24 stundām diennaktī. AS „Latvenergo” Energoefektivitātes centra sagatavotajā komentārā (pielikums AS „Latvenergo” 2012.gada 24.septembra vēstulei Nr.L-124L/1907L) norādīts, ka šāds aprēķins izveidots ļoti sliktas kvalitātes ledusskapim vai paredzēts, ka iekārta netiek pareizi izmantota (tiek turētas vaļā durvis, likti ledusskapī karsti produkti utt.). Līdz ar to kritiski ir vērtējams IeVP veiktais aprēķins, jo ir maz ticams, ka visi ieslodzīto izmantotie ledusskapji ir ļoti sliktas kvalitātes, turklāt ieslodzītie tos visus izmanto nepareizi (tur vaļā ledusskapju durvis vai liek tur karstus produktus).

Iepazīstoties ar maksas pakalpojuma izcenojuma aprēķinu ieslodzītā īpašumā vai lietojumā esošā elektriskā bārdas skujamā aparāta lietošanas izmaksām, redzams, ka to ir paredzēts lietot 90 stundas mēnesī, kas sastāda trīs stundas dienā. No minētā var secināt, ka šo ierīci izmanto vairāki desmiti ieslodzīto dienā, ko apstiprina arī Ieslodzījuma vietu pārvalde savā 2013.gada 22.februāra vēstulē Nr.1/13.1-1742. No AS „Latvenergo” Energoefektivitātes centra sagatavotā komentāra izriet, ka viens cilvēks bārdas skujamo aparātu izmanto aptuveni 0,14 stundas dienā, turklāt pašreiz tirdzniecībā pieejamajiem

skuvekļiem ir divas reizes mazākas jaudas. Lai arī ir pamatots IeVP arguments par to, ka lielākoties ieslodzīto izmantotās elektroierīces ir novecojušas un patērē lielākas jaudas, kā arī tās izmanto citi ieslodzītie, kritiski vērtējams IeVP arguments, ka elektrisko bārdas skujamo kamerā izmanto vairāki ieslodzītie, turklāt arī tas, ka šāds aspekts ir ņemts vērā, aprēķinot elektriskā bārdas skuvekļa elektroenerģijas patēriņa izmaksas, jo ieslodzītajam nav pienākums aizdot savā īpašumā esošās elektroierīces citiem ieslodzītajiem. Tieši pretēji, atbilstoši Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” 45.5.punktam notiesātajiem ir aizliegts atsavināt vai atdot lietošanā citiem personiskās mantas, izstrādājumus vai vielas, kā arī iegādāties vai patapināt tās no citiem. Turklāt šāda rīcība ir kritiski vērtējama arī no personiskās higiēnas un infekciju slimību profilakses viedokļa.

Ņemot vērā iepriekš minētos piemērus, kā arī AS „Latvenergo” Energoefektivitātes centra sagatavoto komentāru par citām notiesāto lietošanā esošo elektroierīču jaudām un to patērētās elektroenerģijas daudzumu, pastāv iespēja, ka arī citām ieslodzīto lietojumā vai īpašumā esošajām elektroiekārtām ir aprēķināts, nevis vidējais elektroenerģijas patēriņš, bet gan maksimāli iespējamais elektroenerģijas patēriņš. Uz tiesībsarga 2012.gada 17.decembra vēstuli Nr.6-8/1032 IeVP 2013.gada 17.janvārī sniedza atbildi Nr.1-17/195, tomēr tajā netika detalizēti atspoguļotas atbildes uz katru no Tiesībsarga biroja uzdotajiem jautājumiem, kopumā divdesmit vienu.

Iepazīstoties ar IeVP un AS „Latvenergo” 2012.gada 30.martā noslēgtā līguma Nr.1/13/1014777700/2012 1.pielikumu un AS „Sadales tīkls” elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu diferencētajiem tarifiem (bez PVN), secināms, ka IeVP ieslodzījuma vietu vajadzībām iepērk elektroenerģiju ievērojami lētāk, nekā par to maksā personas brīvībā un ieslodzījumā esošās personas. Ieslodzījuma vietu pārvalde nav sniegusi informāciju par to, cik lielas ir izmaksas par elektroierīču nolietojumu (amortizāciju), zudumiem kabeļos un vados, zudumiem transformatora apakšstacijās, transformatora apakšstaciju nolietojumu, elektrotīklu apkopi u.c. izmaksām, kas saistītas tieši ar elektroenerģijas nodrošināšanu notiesātajām personām. Kontekstā ar iepriekš minētajiem secinājumiem par to, ka IeVP ir aprēķinājusi maksimāli iespējamās ieslodzīto patērētās elektroenerģijas izmaksas, nevis vidējās, notiesātās personas šobrīd pārmaksā par iztērēto elektroenerģiju, kas nav pieļaujami.

Ieslodzījuma vietu pārvalde ir norādījusi, ka šobrīd nav iespējams noteikt katra ieslodzītā faktiski patērēto elektroenerģiju individuāli, tomēr uzskatu, ka ir jāņem vērā katra notiesātā dienas režīms, un tā noteiktie ierobežojumi, cik ilgi dienā ieslodzītajam ir iespējams lietot konkrētās elektroierīces, tādejādi Ministru kabineta noteikumos paredzot iespēju, kur tas iespējams, diferencēt elektroenerģijas tarifus atkarībā no laika, cik ilgi notiesātajiem ar konkrēto dienas režīmu ir iespējams elektroierīces izmantot.

Papildus ir jāņem vērā, ka līdz ar moderno tehnoloģiju attīstību jaunās paaudzes elektroierīču elektroenerģijas patēriņš kļūst arvien mazāks, tādejādi varētu mainīties arī ieslodzīto rīcībā esošo ierīču vidējais elektroenerģijas

patēriņš. Ņemot vērā minēto, tarifi par ieslodzīto patērēto elektroenerģiju būtu periodiski jāpārskata. Turklāt vienlaikus būtu apspriežama iespēja nākotnē aprīkot notiesāto kameras ar elektroenerģijas skaitītājiem.

Pašreiz Noteikumi Nr.739 paredz noteikt samaksu par vienas A4 lapas kopēšanu 0,13 eiro (Ls 0,09) apmērā. Vienas A4 lapas kopēšanas izmaksas no abām pusēm ir 0,18 eiro (Ls 0,13) apmērā, bet vienas A3 lapas kopēšanas izmaksas ir 0,28 eiro (Ls 0,20) apmērā. Rakstāmpapīra vienas A4 lapas formātā izsniegšanas izmaksas – 0,06 eiro (Ls 0,04) apmērā. Ar Noteikumiem Nr.282 izmaksas par kopēšanas pakalpojumiem salīdzinājumā ar Ministru kabineta 2006.gada 25.aprīļa noteikumos Nr.327 noteiktajām tika palielinātas vairāk nekā divas reizes, bet par rakstāmpapīra izsniegšanu – divas reizes. Atbildot uz tiesībsarga lūgumu sniegt informāciju par šāda tarifu aprēķina pamatotību, savā 2013.gada 22.februāra atbildē Nr.1/13.1/1742 IeVP ir skaidrojusi, ka lielākā daļa lietoto elektroierīču ir novecojusi, un, piemēram, kopēšanas ierīcei Ricoh FT 4615 nepieciešamas 35 sekundes, lai tās sagatavotu darbam, turklāt tās tiek izmantotas ļoti reti, līdz ar to sagatavošanas process vienmēr jāveic no jauna. Lai ekonomētu elektroenerģiju, tās tiek atslēgtas no elektrotīkla. No Noteikumu Nr.282 maksas pakalpojumu izcenojuma aprēķiniem redzams, ka tajos norādītas kopētāja iegādes izmaksas Ls 2440 apmērā, līdz ar to secināms, ka ieslodzījuma vietās ir iegādāti jauni kopētāji, kuri patērē mazāk elektroenerģijas, nekā tie, kas šobrīd tiek lietoti. Uzskatu, ka novecojusī elektrotehnika ieslodzījuma vietās nevar būt par iemeslu tam, lai tiktu attaisnotas ievērojami dārgākas izmaksas dokumentu kopēšanai.

Uzskatu, ka ir pārskatāma arī Noteikumos Nr.739 paredzētā samaksa par rakstāmpapīra izsniegšanu 0,06 eiro (Ls 0,04) apmērā. Ņemot vērā šādas izmaksas, secināms, ka IeVP viena A4 formāta papīra paka (500 loksnes) izmaksā Ls 20. Pašlaik valsts iestādes veic iepirkumus, izmantojot Elektronisko iepirkumu sistēmu (www.eis.gov.lv), kur atbilstoši šobrīd ievietotajai informācijai viena balta A4 formāta papīra kaste (kastē 5 pakas, bet pakā – 500 loksnes) kopā ar PVN izmaksā 9,05 eiro (Ls 7,70)⁶, kas ir aptuveni 0,00362 eiro par vienu papīra loksni. Līdz ar to ir apšaubāms, ka šobrīd vidējā cena vienai A4 papīra loksnei varētu sastādīt 0,06 eiro. Jāuzsver, ka tieši papīra izmaksas atbilstoši Noteikumu Nr.282 maksas pakalpojumu izcenojuma aprēķiniem, uz kuriem balstīti arī Noteikumi Nr.739, pašlaik sastāda gandrīz pusi no vienas A4 papīra lapas kopēšanas izmaksām, līdz ar to ievērojami sadārdzinot arī šo pakalpojumu.

No iepriekš minētā redzams, ka pašlaik ar Noteikumiem Nr.739 noteiktās cenas atsevišķiem maksas pakalpojumiem ir daudz augstākas, nekā to reālās izmaksas. Pat ja aprēķinu veikšanas brīdī tās atbilda patiesajām izmaksām, tad secināms, ka tās šobrīd varētu būt būtiski mainījušās. Pat apzinoties, ka, piemēram, papildus papīra izmaksām iespējami citi ar tā iegādi saistīti izdevumi,

⁶ <https://www.eis.gov.lv/Categories/CategoryList.aspx?CategoryId=5809> (apskatīts 10.06.2014.)

tomēr ir apšaubāms, vai šie izdevumi sastāda vairāk nekā 100% no paša papīra izmaksām.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uzskatu, ka maksas pakalpojumu izcenojuma aprēķini Noteikumiem Nr.282 (pašlaik – ar Noteikumiem Nr.739) ir neskaidri un necaurskatāmi, kā arī nedod pienācīgu priekšstatu par tajos atspoguļoto aprēķinu pamatotību un atbilstību reālajai situācijai. Tādejādi lūdzu līdz 2014.gada 31.decembrim pārskatīt šo noteikumu pielikumu un veikt IeVP sniegto maksas pakalpojumu izmaksu pārrēķinu. Vienlaikus lūdzu nekavējoties veikt pasākumus, lai novērstu prettiesisko rīcību, iekasējot no ieslodzītajiem nesamērīgi augstu samaksu par IeVP sniegtajiem maksas pakalpojumiem.

Ar šo atzinumu pārbaudes lietu pabeidzu.

Tiesībsargs

J.Jansons